Середня освіта

УДК 373.5.016:811.112.2

Лариса КРУКОВЕЦЬ,
учитель-методист, учитель німецької мови
Княгининівського ліцею Волинської обласної ради

Покликання, що стирає кордони: філософія та практика сучасного вчителя німецької мови

Висвітлено ключові аспекти професійної діяльності сучасного вчителя іноземної (німецької) мови в контексті реформування системи загальної середньої освіти. Розглянуто важливість безперервного професійного розвитку педагога через систему тренінгів Нової української школи та міжнародну співпрацю з Культурним центром Гете-Інституту Федеративної Республіки Німеччина. Особливу увагу приділено практичному досвіду впровадження інноваційних освітніх технологій, зокрема, довгострокового проєктного менеджменту («Іспити у школах») та розвитку критичного мислення здобувачів освіти через дебатний рух («Молодь дебатує»). На основі власного досвіду обґрунтовано синергетичний характер педагогічної взаємодії, де взаємне натхнення вчителя та учнів є головним рушієм якісного освітнього процесу.

Ключові слова: *іншомовна освіта, німецька мова, підвищення кваліфікації, Гете-Інститут, Нова українська школа, тренер НУШ, проєктна діяльність, дебати, критичне мислення, міжнародна співпраця.*

Larysa Krukovets. A Vocation that Erases Boundaries: the Philosophy and Practice of a Modern German Language Teacher.

The article highlights the key aspects of the professional activity of a modern foreign language (German) teacher within the context of the general secondary education system reform. It examines the importance of the teacher's continuous professional development through the New Ukrainian School (NUS) training system and international cooperation with the Goethe-Institut. Special attention is paid to the practical experience of implementing innovative educational technologies, long-term project management („Exams at Schools"), and the development of students' critical thinking through the debate movement („Youth Debates"). Based on the author's own experience, the synergistic nature of pedagogical interaction is substantiated, where the mutual inspiration of the teacher and students serves as the main driver of the educational process.

Keywords: *foreign language education, German language, professional development, Goethe-Institut, New Ukrainian School, NUS trainer, project-based activity, debates, critical thinking, international cooperation.*

Постановка питання. Як відомо, професія вчителя в сучасному світі давно вийшла за межі класичного уявлення про трансляцію знань. Сьогодні педагог – це культурний дипломат і провідник у глобалізоване суспільство.

Особливе місце в цій системі координат посідає вчитель іноземної мови, зокрема німецької. Мова у цій співпраці – це не просто набір граматичних правил та лексичних одиниць, а ключ до світогляду іншого народу, інструмент для розвитку критичного мислення та формування демократичних європейських цінностей. Робота такого фахівця базується на безперервному двосторонньому натхненні: з одного боку, ми запалюємо прагнення до пізнання в наших учнях і водночас черпаємо енергію та мотивацію від їхніх успіхів, що, відповідно, спонукає до постійного самовдосконалення та професійного зростання, яке, вважаю, є основою педагогічної майстерності.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подолання розриву між теоретичними засадами методики навчання та реальними викликами сучасної української школи. Реалізація концепції Нової української школи вимагає від педагога не просто передачі готових знань, а формування ключових компетентностей, розвитку м'яких навичок, критичного мислення та здатності до міжкультурного діалогу. У цьому контексті вивчення та узагальнення досвіду вчителя-практика, який успішно поєднує українські освітні реформи із передовими міжнародними стандартами завдяки Гете-Інституту в Україні, бере

участь у всеукраїнських проєктах та впроваджує інтегроване навчання, є надзвичайно важливим для підвищення ефективності іншомовної освіти та професійного становлення волинської педагогічної спільноти.

Виклад основного матеріалу. Зрозуміло, що результативна мовна освіта неможлива без безперервного навчання самого вчителя іноземної мови. Сучасний світ змінюється надто швидко, щоб професійний багаж залишався статичним. Саме тому постійне підвищення кваліфікації є невіддільною частиною моєї діяльності. Цей процес охоплює як локальний, так і міжнародний рівні, дозволяючи інтегрувати найкращі світові практики в українське освітнє середовище.

Особливу роль у моєму становленні як фахівця відіграє багаторічна співпраця з Гете-Інститутом в Україні. Ця інституція є потужним каталізатором змін в іншомовній освіті та справжнім лідером у підвищенні кваліфікації українських учителів німецької мови. Участь у методичних та мовних курсах, які організовує Гете-Інститут як в Україні, так і безпосередньо в Німеччині, відкриває доступ до найсучасніших європейських методик викладання. Навчання в автентичному середовищі дозволяє не лише вдосконалювати лінгвістичну компетенцію, а й вивчати справжню, «живу» культуру, тренди та суспільні дискурси, які згодом стають темами для обговорення на моїх уроках.

Таким чином, участь у закордонних методичних та мовних курсах від Гете-Інституту в Німеччині стала для мене не просто підвищенням кваліфікації, а й потужним джерелом натхнення, яке повністю трансформувало мій підхід до викладання німецької як другої іноземної мови. Такі курси дозволили привезти в українську аудиторію передовий європейський досвід. У Мюнхені це був курс «Фільми на уроках німецької»: живе кіно замість сухих текстів. Цей курс навчив мене перетворювати перегляд німецького кінематографа на ефективне навчання. Тепер мої учні вчать мову через емоції героїв, аналізують сучасні стрічки та розвивають розмовну мову без зазубрювання.

В Мангеймі на курсі «Міграція та інтеграція» отримала досвід глибокого занурення в контекст сучасної Німеччини. Курс допоміг мені зсередини зрозуміти процеси, що формують сьогоднішнє європейське суспільство. Ці знання стали основою для гострих, живих дискусій на уроках, де ми з учнями говоримо про толерантність, взаємоповагу, культурне різноманіття та глобальний світ.

Мовний курс для вчителів у Бремені став потужним оновленням та вдосконаленням мовної майстерності. Навіть досвідченому педагогу важливо тримати руку на пульсі живої мови. У Бремені я відточила володіння мовою до найсучасніших стандартів, освоїла молодіжний сленг та актуальні мовні звороти, щоб говорити з учнями однією мовою.

Головний результат: завдяки цьому досвіду мої уроки стали простором, де німецька мова вивчається учнями не лише як шкільний предмет, а стає інструментом для їхнього пізнання світу, успішної комунікації та особистісного розвитку.

Отриманий міжнародний та всеукраїнський досвід трансформувався у суспільно корисну діяльність на рівні регіону. Як тренер Нової української школи при Волинському інституті післядипломної педагогічної освіти, я маю можливість ділитися сучасними підходами з колегами. Реформування загальної середньої освіти вимагає від учителя зміни парадигми: переходу від авторитарного стилю до дитиноцентризму, розвитку м'яких навичок та наскрізних умінь. Проведення тренінгів для педагогів області дозволяє масштабувати якісні зміни та допомагати колегам адаптуватися до вимог НУШ, створюючи простір для обміну досвідом.

На мій погляд, справжнє навчання відбувається тоді, коли теорія переплітається з практикою, а школа стає відкритою платформою для взаємодії зі світом. Важливим осередком для професійного та особистісного розвитку став для мене Княгининівський ліцей Волинської обласної ради, в якому працюю вже понад двадцять років. Проєктний менеджмент в освіті – це один із пріоритетних напрямків нашого закладу та найефективніших способів мотивувати учнів до вивчення іноземної мови. Завдяки залученню школярів до різноманітних ініціатив німецька мова перестала бути для наших ліцеїстів лише предметом у табелі, а стала живим інструментом реальної комунікації.

Вагомою віхою в історії нашого навчального закладу є участь у довгострокових міжнародних ініціативах. Починаючи з 2013 року, ліцей є активним учасником спільного проєкту Гете-Інституту та Міністерства освіти і науки України «Іспити у школах». Це системна робота, яка дає змогу школярам готуватися та складати безпосередньо на базі закладу мовні іспити на сертифікати міжнародного зразка. Такий підхід дає дітям чіткий орієнтир, незалежну оцінку їхніх знань та відкриває широкі перспективи для майбутнього навчання чи стажування за кордоном. А учні, які в рамках проєкту склали іспити з найкращими результатами, отримують стипендію від Гете-Інституту для навчання в Німеччині на курсах німецької мови. Таку можливість отримала і наша учениця Ольга Іванина, яка склала мовний іспит на рівень B2 і набрала найбільше балів з усіх учнів України. За такі досягнення Гете-Інститут нагородив її тритижневою поїздкою в Берлін на курси поглибленого вивчення німецької мови, де збираються підлітки з усіх країн світу.

Окрім співпраці з цим Інститутом, для глибокого занурення учнів у мовне та культурне середовище

я організовувала освітні та пізнавальні поїздки до німецькомовних країн. Безпосереднє спілкування з носіями мови, екскурсії, побутові ситуації в Німеччині, Австрії, Швейцарії знімали стрес, який може виникати під час розмови іноземною мовою, руйнуючи будь-які мовні бар'єри моїх учнів. Такі подорожі кардинально змінювали світогляд підлітків, повертаючи їх додому з колосальною мотивацією вчити мову далі.

Не менш важливим завданням сучасного вчителя є формування свідомого громадянина, здатного до аналізу, аргументації та цивілізованої дискусії. Особливе місце у моїй практиці посідає німецько-український проєкт «Молодь дебатує» (Jugend debattiert), до участі у якому активно залучаю учнів з 2023 року. Реалізацію проєкту в Україні взяла на себе громадська організація Німеччини «Internationales Haus Sonnenberg». У нашому форматі цей проєкт реалізується українською мовою, що підкреслює його універсальну цінність для розвитку критичного мислення.

Те, що дебатний рух є надзвичайно важливим, наші учні ще більше переконалися, взявши участь у міжнародному онлайн-турнірі із представниками дебатного клубу «Мистецтво дискусії», який діє при Українській громадській організації «Oseredok Leipzig» міста Лейпциг. Учні не лише майстерно продемонстрували свої навички відстоювати власні погляди і поважати позицію співрозмовника, а й зробили важливий крок до міжнародної співпраці.

Так, участь у дебатах вчить підлітків: ретельно досліджувати суспільно важливі теми та шукати перевірені факти; формулювати чітку, аргументовану власну позицію; уважно слухати опонентів та поважати альтернативні точки зору; дотримуватися регламенту і правил ведення толерантної дискусії. Ці навички є базовими для життя в демократичному суспільстві. Спостерігаю, як досвід, отриманий учнями під час дебатів, згодом позитивно проєктується і на уроки німецької мови, адже вміння будувати аргументацію є універсальним для будь-якої мовної системи.

Як бачимо, бути вчителем німецької мови сьогодні – це місія, яка вимагає повної віддачі, але водночас дарує неймовірне відчуття професійного щастя. Співпраця з провідними інституціями, такими як Гете-Інститут в Україні чи ВІППО, участь у міжнародних проєктах, упровадження нових методик та дебатного руху – все це складники єдиного процесу створення успішної та якісної української школи.

Висновки. Вважаю, що головна цінність професії вчителя сьогодні полягає у поєднанні ефективних практик і підходів, а також у партнерському взаємозбагаченні, адже ми надихаємо учнів мислити ширше, бачити світ без кордонів і вірити у власні сили, а вони, своєю чергою, надихають нас не зупинятися, шукати оригінальні форми роботи та залишатися постійними учнями у великій школі життя. Наша праця сьогодні – це інвестиція у покоління європейських, освічених та свідомих українців, які впевнено презентуватимуть нашу державу на світовій арені.

Використані джерела

1. Гете-Інститут в Україні : офіц. вебсайт. URL: https://www.goethe.de/ins/ua/uk/index.html
2. Гете-Інститут в Україні: Проєкт «Іспити у школах». URL: https://www.goethe.de/ins/ua/uk/spr/prf/prs.html
3. Проєктний менеджмент в сучасній школі : метод. рек. / уклад. О. І. Попова. Луцьк : ВІППО, 2021. 84 с.
4. Німецько-український проєкт «Молодь дебатує» (Jugend debattiert): розвиток критичного мислення молоді. URL: https://ukraineyouthdebates.de/